

Stalin ressuscita

Un grup de joves desfilen amb cartells i samarretes amb la imatge de Josif Stalin, durant la commemoració dels 65 anys de la victòria sobre Hitler,

La figura de Josif Stalin continua aixecant passions a Rússia. La intenció de l'alcalde de Moscou de desplegar imatges del dictador rus durant la commemoració de la fi de la Segona Guerra Mundial, seguida per més ciutats, ha obert una intensa disputa.

Qui ho havia de dir. Ni els estalinistes més nostàlgics no s'imaginaven, de segur, que vint anys després de la caiguda del mur de

Berlín, i amb l'esfondrament posterior de la Unió Soviètica, tornarien a veure els carrers de Moscou plens d'imatges de Josif Stalin. Però el fet és que, quan

fa gairebé quaranta anys que les seves restes foren *degradades*, traient-les del mausoleu de la plaça Roja per posar-les en una simple tomba prop dels murs del Kremlin, la veneració pel dictador soviètic ha assolit un nivell fins no fa gaire impensable. L'any 1961 el secretari general del Partit Comunista rus, Nikita Khruixtxov, seguint les directrius de l'anomenat procés de *desestalinització* que havia començat a final dels anys 50, va ordenar el trasllat del cos, alhora que s'adoptava un pla per treure Stalin de l'esfera pública: es van canviar els noms de carrers i places que ell havia imposat i també el d'algunes ciutats —com, per

a Moscou, el diumenge 9 de maig.

exemple, la mítica Stalingrad, que es rebatejà com a Volgograd. Enguany, amb motiu de la celebració dels 65 anys del final de la Segona Guerra Mundial a Europa, l'alcalde de Moscou, Iuri Lujkov, ha volgut que el rostre de Stalin tornés a ocupar un lloc d'honor en alguns dels indrets més simbòlics de Moscou, com ara el teatre Bolxoi, el parc de la Victòria o el parc Gorki.

Així, la decisió de l'alcalde de Moscou —anunciada setmanes abans— de desplegar deu grans pòsters amb la imatge de Stalin per a la commemoració organitzada el diumenge 9 de maig, ha desfermat una agra polèmica a Rússia, a

El rostre de Stalin s'escampa per tot el país

La figura de Stalin es va recuperant, des de fa mesos, a moltes ciutats de l'ex-Unió Soviètica. A principi d'aquest mes, els comunistes pro-russos de la ciutat de Zaporijia, a l'est d'Ucraïna, van inaugurar un monument al dictador, consistent en una estàtua de més de dos metres d'alçada. Això, segons que assenyalava el diari *The Moscow Times*, va desfermar el rebuig de la població d'algunes altres zones del país, que veuen en Stalin un símbol de la repressió. De fet, una situació semblant es va esdevenir el juny de l'any passat a la ciutat de Barnaul, la capital administrativa de la regió d'Altai, al sud de Sibèria. Segons que assenyalava l'agència russa Interfax, la negativa de l'ajuntament a permetre la recuperació d'un bust de Stalin, per part d'un grup de nostàlgics de l'estalinisme, va originar una tensa situació a la ciutat. De fet, segons el setmanari *Der Spiegel*, darrerament a Rússia han col·locat almenys una dotzena d'estàtues de Stalin, que s'afegeixen a les més de 200 que ja hi ha repartides per moltes ciutats de tot el país.

la vegada que ha suscitat un cert enrenou dins els cercles governamentals. Cal tenir en compte que Lujkov, que és alcalde de la capital russa des de l'any 1992, és també un dels fundadors del partit Rússia Unida, la formació que encapçala l'actual primer ministre, Vladimir Putin. Per això, el president rus, Dmitri Medvedev, va haver d'expressar públicament el seu desacord amb la col·locació de les grans imatges amb el rostre de Stalin i va negar també, categòricament, que el govern en vulgui recuperar la doctrina: "No es pot dir que l'estalinisme sigui una realitat en el nostre dia a dia perquè algú utilitzi els símbols del passat, uns pòsters o alguna cosa semblant. Això no passa i no passarà. No n'hi ha cap mena de possibilitat. Aquesta és la posició de l'estat i la meua, com a president de la Federació Russa. Per això vull establir una línia molt clara entre la posició oficial i les opinions personals d'alguna gent", va declarar el president Medvedev en una entrevista al diari *Izvestia*, el més important del país. Al final, el desig de l'alcalde de col·locar grans imatges del dictador, com en els temps més durs de l'estalinisme, va quedar reduït, tal com explicava el diari *The Moscow Times*, a "petits pòsters" del dictador repartits per la ciutat.

Sigui com vulgui, els efectes de la idea de l'alcalde Lujkov foren "explosius", com els definia el setmanari alemany *Der Spiegel*. Segons aquesta publicació, l'absència del president dels Estats Units, Barack Obama, als actes organitzats a Moscou per commemorar la

victòria dels aliats a la Segona Guerra Mundial fou, suposadament, provocada per l'anunci del desplegament de les imatges de Stalin. També segons aquest setmanari, la cancellera alemanya Angela Merkel va trucar al president Medvedev per demanar-li que intervingués en aquest assumpte. Al seu torn, algunes organitzacions no governamentals russes, com ara Memorial —que té l'objectiu de recuperar la memòria de les víctimes de la Unió Soviètica [vegeu una entrevista al president de Memorial, Oleg Orlov, al número 1.332 de EL TEMPS]—, van criticar durament la voluntat de l'alcalde de Moscou, que qualificaren de "sacrilegi".

Efecte en cadena. Mentrestant, la iniciativa presa a Moscou fou interpretada com una mena d'acte d'alliberament en unes altres ciutats russes; una acció que calia imitar. Segons que assenyalava el setmanari *Der Spiegel*, la ciutat de Vladivostok, a l'extrem més oriental de Rússia, va decorar també els seus carrers amb imatges de Stalin, cosa que es va fer igualment a les ciutats de Krasnoïarsk i Voronej, al sud, i a Kirov, al centre del país. Fins i tot, a la important ciutat de Sant Petersburg, més al nord, es va obrir un debat per decidir si la imatge de Stalin havia de ser present, de nou, en el paisatge de la ciutat, amb l'argument, defensat per alguns membres de l'ajuntament d'aquesta ciutat, que Rússia va esdevenir una gran potència mundial gràcies a Stalin. Tot i que el govern municipal de Sant Petersburg va rebutjar la idea, una iniciativa privada va contractar

“Als ulls de la majoria, Stalin és un guanyador”

Nicolai Svanidze

Historiador rus i biògraf del president Medvedev

—Com us expliqueu que els apoligistes de Stalin i de l'estalinisme siguin a bastament acceptats com una part del paisatge polític de Rússia?

—Perquè als ulls de la majoria, Stalin és un guanyador. I els guanyadors no són condemnats. No únicament associem la victòria sobre Hitler amb Stalin, sinó també tots aquells èxits de la Unió Soviètica que avui dia són pràcticament mítics, com la industrialització, el fet d'esdevenir una superpotència o la predictibilitat de la vida diària. Les coses negatives han estat oblidades.

—Però elogiar Stalin sona com elogiar Hitler, una cosa que és impensable...

—Perquè Hitler va perdre la guerra. El món el considera un criminal i els alemanys el veuen com un seductor que va portar el seu país a la catàstrofe. Aquells qui miren de justificar Hitler diuen que va eliminar la desocupació, que va reduir el crim, que va construir carreteres i que va unificar la nació. De Stalin es poden dir coses molt similars, però, a diferència de Hitler, Stalin mai no va ser condemnat, i molt menys pel seu poble. No hi va haver judici i, per tant, si més no formalment, Stalin té l'expedient net.

—Però de seguidors de Stalin no n'hi ha només a Rússia...

—Stalin continua dividint la societat. Hi ha qui diu que va matar gent innocent, mentre que n'hi ha que creuen que les víctimes eren simplement enemics del poble i que els mitjans justifiquen els fins. Malauradament, la majoria de russos el valoren positivament. El fet que la Unió Soviètica assolís el punt més alt del seu poder i de la seva expansió geogràfica durant l'època de Stalin escalfa el cor de molta gent.

—En una entrevista a *Der Spiegel* [vegeu EL TEMPS 1.327], el president Medvedev va dir que “la liquidació d'un gran nombre de ciutadans soviètics fou un crim”, i que l'estat ho hauria d'anomenar així. Per què Medvedev diu això si la majoria veu les coses d'una altra manera?

—Ell pensa justament això. La imatge negativa de Stalin forma part de les seves conviccions. Quan es refereix al passat, Medvedev intenta fer declaracions sobre el present i el futur. Alhora, Medvedev fa servir el debat sobre Stalin per mostrar-se com un polític ideològicament diferent de Putin.

—De fet, per al primer ministre, Vladimir Putin, el col·lapse de la Unió Soviètica fou la “catàstrofe política més gran del segle XX”...

—Putin no és stalinista. Ho sé per les converses que hem tingut. Però pro-

YEVGENY KONDRAKOV

vé dels serveis d'intel·ligència. Als ulls dels intel·lectuals es comporta com un estalinista. La posició de Medvedev és molt diferent: com a liberal i com a antistalinista.

—El president Medvedev es queixa que el 90% dels joves russos no saben res de les víctimes de la repressió estalinista, i tampoc no els diu res el nom d'Aleksandr Soljenitsin, el premi Nobel de literatura, que va passar vuit anys al gulag. Com es pot canviar això?

—L'estat ha d'adoptar una posició clara i criminalitzar la glorificació de la dictadura de Stalin. Però encara és aviat. En segon lloc, cal més educació a l'escola i als mitjans. Malauradament, en aquest moment això passa al revés.

Christian Neef
Matthias Schepp

espai publicitari en un autobús públic de la ciutat per tal d'encabir-hi la imatge de Stalin. Segons el diari digital *Russia Today* (RT), aquesta idea va ser proposada per un bloguista local i finançada pels seus seguidors, que van pagar el cost de la publicitat per dues setmanes. L'autobús va començar a circular per una de les línies més concorregudes de Sant Petersburg el dia 5 de maig passat.

Per acabar-ho d'adobar, el parlament local de Moscou ha destinat un milió d'euros a tornar a fondre antigues condecoracions de guerra, entre les quals hi ha una medalla d'argent amb el rostre de

Stalin. Això a banda, de nou els moscovites poden tornar a llegir la frase “Stalin ens va criar per ser fidels a la nació”, que ha estat restaurada en una paret d'una de les principals estacions de metro de la ciutat.

Sigui com sigui, el culte a la personalitat de Stalin va molt més enllà de l'esfera simbòlica. De fet, l'interès dels russos per l'home que va governar amb mà de ferro el destí del país des del 1925 fins al 1953 creix de dia en dia, fins al punt que algunes de les obres de Stalin que no havien estat publicades des de feia més de cinquanta anys ara es reediten.

Segons que assenyalava el setmanari *Der Spiegel*, el debat sobre la figura de Stalin neix del fet que es va estenen la convicció, ara que la crisi global ha posat al descobert la feblesa de Rússia, que el país necessita un altre cop enfortir el seu lideratge. Segons una enquesta feta pel Levada Center —una empresa russa independent dedicada als sonatges i les enquestes— a hores d'ara, un de cada tres russos veuen Stalin amb respecte i simpatia i alguns, encara que molt pocs, amb entusiasme i tot.

Xevi Camprubi